

БОРБЕ НА ДРАВСКОМ ФРОНТУ И НА ДРИНИ У ЈАНУАРУ 1945.

„У Срему непријатељ је јаким противнападом направио клин у наше положаје на правцу Оток — Нијемци. Непријатељ задржан. Вероватно да је циљ овог непријатељског противнапада одвраћање наше пажње и везивање наших снага на овај сектор од Подравине, где је управљено тежиште његове активности у циљу ликвидације наших мостобрана на десној обали Драве. Водите о овоме рачуна.“

Та процена маршала Тита, као што ће се видети касније, била је тачна.

Ноћу 7/8. јануара 1945. снаге НОВЈ поново су прешле у напад с циљем да овладају Питомачом. Два дана вођене су жестоке борбе за ово место, али напад није успео. Обе стране су претрпеле осетне губитке: непријатељ је имао око 300 војника избачених из строја, док су јединице 6. и 10. корпуса имале 36 погинулих и 255 рањених бораца.

На источном сектору мостобрана непријатељ је, такође, био врло упоран у нападима на положаје 16. дивизије, тежећи да продре ка Подравској Слатини користећи за то своја упоришта у Ђурђеновцу, Мошлавини, Виљеву и Доњем Михољцу, где су се, поред усташко-домобранских снага, налазиле јединице немачке 11. ваздухопловне дивизије и Борбене групе „Фишер“ (командант генерал-лајтнант Адолф Фишер).

Први снажан напад непријатељ је извршио 3. јануара 1945. на положаје 16. дивизије с циљем да продре према Подравској Слатини, који је одбијен. Али је у поновном нападу 5. јануара успео да потисне јединице 16. дивизије, овлада Новидравским каналом и 6. јануара заузме Чађавицу. У противнападу 7. јануара јединице 16. дивизије одбациле су непријатеља на Новидравски канал. Тада је до 13. јануара завладало релативно затишје, уз обострану извиђачку делатност. У овим борбама 16. дивизија имала је 50 погинулих, 192 рањена и 3 нестала бораца, док је непријатељу уништено 11 тенкова и јуришних оруђа и две танкете и избачено из строја око 1.000 војника. Чети-

Врховни командант Југословенске армије маршал Јосип Броз Тито

ри бригаде 16. дивизије — 1, 2. и 4. војвођанска и 15. бригада „Шандор Петефи“ — као и Артиљеријска бригада, у тим борбама су храбро одолевале свим нападима непријатеља на њихове положаје. Од око 9.000 бораца, колико се налазило у дивизији, већином су били млади борци. Иако слабо одевени (у дивизији се налазило око 400 босих, 350 слабо обувених и око 1.500 слабо обучених) и по цичи зими, борци су све тешкоће стоички подносили и јуначки се борили против непријатеља, који је настојао да по сваку цену ликвидира вировитички мостобран.

Тринаестог јануара 1, 2. и 4. бригада 16. дивизије напале су Чађавицу, где се непријатељ упорно бранио. Ту борбу је Штаб 16. дивизије овако описао:

„Батаљон I бригаде који је имао задатак да продире кроз село водио је врло жестоку борбу у самој Чађавици, успевши да постигне незнатне резултате и да потисне непријатеља из неколико кућа са оне стране моста.“

Три батаљона II бригаде који су нападали десно од I бригаде, т.ј. десно од цесте која води кроз Чађавицу, продирали су врло лагано под борбом до под сам канал, оријентишући се извесним својим снагама (батаљонима) према источном делу села Чађа-

Црвеноармејци и борци 6. војвођанске бригаде на вировитичком мостобрану (Музеј социјалистичке револуције Војводине)

вице, у којем делу села непријатељ је јако био утврђен и очајнички се бранио. Непријатељ је осветљавао прилазе ка својим положајима у току целе ноћи палећи сламу, држећи се најупорније у својим добро уграђеним рововима и кућама, тако да наше јединице после борбе која је трајала у току целе ноћи нису успеле постигнути пред њих постављени задатак."

У тим борбама губици дивизије су били незнатни. Погинуло је 8, а рањено 34 борца. Било је очевидно да се напад није изводио пуном жестином и да су борбе вођене почетком јануара оставиле трагове на јединицама 16. дивизије.

У међувремену, на западном сектору мостобрана непријатељ је био далеко агресивнији. Штаб немачког 69. армијског корпуса прикупио је немачку 1. козачку коњичку дивизију с две бригаде (шест пукова), 69. извиђачки батаљон, Пук „Енгелбрехт“, усташку 1. ударну дивизију и један пук Павелићевог тјелесног здруга (гардијске бригаде) и 10. јануара прешао у напад у правцу Гарешнице и Трновитице. Тада је успео да потисне слабије делове 10. корпуса и заузме Мале Зденце и Павловац, док је следећег дана без

већег отпора заузео Велики Грђевац и Велику Писаницу.

Штаб 10. корпуса, оцењујући опасност од овог продора у бок својих снага, 13. јануара је поврио фронт својих јединица на Било-гори, тако да је 33. дивизију оријентисао према Питомачи, 32. дивизију према непријатељу који је наступао од Велике Писанице, док је 40. дивизију задржао на фронту на Драви. Тако су снаге 10. корпуса биле развучене и фронт није могао да се стабилизује, што је непријатељу омогућило да заузме Грубишно Поље и Зрински. Намере непријатеља су биле очигледне: желео је да по сваку цену продоре са југозапада у правцу Вировитице.

Борбе 14. и 15. јануара вођене су, често, прса у прса. Користећи своју надмоћност, непријатељ је 14/15. јануара успео да заузме села Вукосављевицу и Велико Брдо, док је 15. јануара заузео и Гарешницу. На тај начин се вировитички мостобран постепено сужавао.

Врховни командант НОВ и ПОЈ био је незадовољан развојем ситуације, а нарочито спорим ангажовањем јединица 12. корпуса 3. армије на вирови-

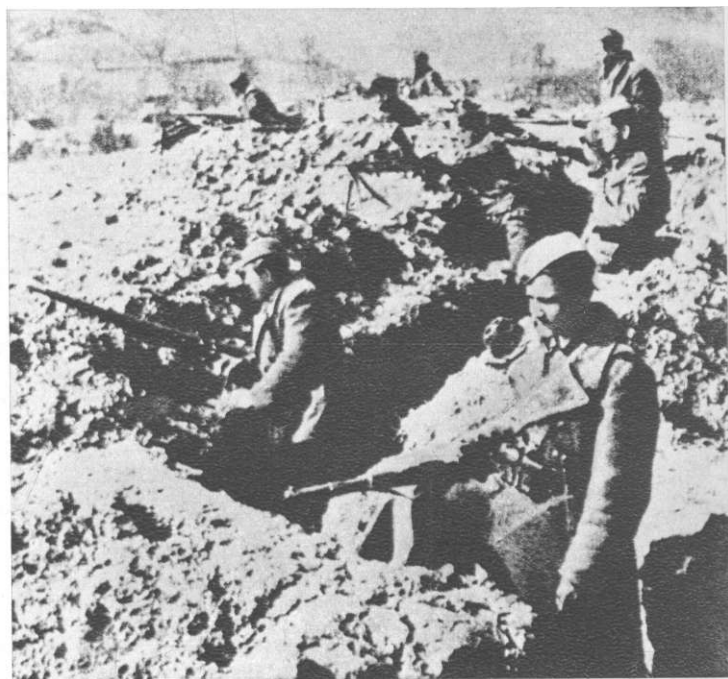
Борци 1. војвођанске бригаде на дравском фронту (из албума генерала Жике Стојшића)

Командант 1. војвођанске бригаде мајор Жика Стојшић на дравском фронту (из албума генерала Жике Стојшића)

тичком мостобрану. Непријатељев продор од Велике Писанице оценио је као врло опасан, па је 14. јануара 1945. упутио Штабу 3. армије наређење следеће садржине:

„Најхитније без одлагања отпочните с пребацивањем ваших дивизија на десну обалу Драве. Већ сте и до сада закаснили. Дубоки непријатељски продор од Банове Јаруге и Бјеловара у рејону Велике Писанице у ствари последица је тог закашњења. Имајте у виду да се непријатељ неће задржати на овом успјеху, већ ће вјероватно из подручја Писанице — Павловци једновременно са обновљеним нападом из Питомаче и од Мославине предузети нову концентричну офанзиву на наш мостобран Вировитица — Подравска Слатина у циљу његове ликвидације. Зато ова ситуација налаже најхитније преба-

Борци 12. славонске бригаде 12. дивизије у рововима на вировитичком мостобрану код Воћина

цивање ваших снага на десну обалу Драве. Да би убрзали ово пребацивање затражите помоћ од Руса за прелазак преко реке. Хитно одговорите у коме року ћете извршити пребацивање."

Штаб 3. армије је, додуше, још 10. јануара издао наређење за смену јединица 12. корпуса на левој обали Драве. Међутим, услед спорог пристизања бугарске 1. армије, 36. и 51. дивизија нису могле бити одмах убачене на вировитички мостобран, где је ситуација постајала све критичнија по јединице НОВЈ. После извршене смене 11/12. јануара јединица 36. и 51. дивизије на левој обали Драве, оне су се сувише дуго задржале у својим рејонима за прикупљање, тако је 36. дивизија прешла Драву код Барча 16. јануара и преко Вировитице усиљеним маршем је упућена према Спишић-Буковици, где је 17. јануара 1945.

Командант 3. армије НОВЈ генерал-лајтнант Коста Нађ с рањеницима на дравском фронту

Светозар Максимовић, заменик команданта Артиљеријске бригаде 36. дивизије, мајор Димитрије Шешеринац, командант артиљеријске бригаде 36. дивизије, мајор Лазар Мишковић, политички комесар бригаде, и мајор Воја Живановић, командант Артиљеријске бригаде 51. дивизије, непосредно пред прелаз артиљеријских јединица на десну обалу Драве (из албума пуковника Димитрија Шешеринца)

Извиђачи 3. армије НОВЈ на вировитичком мостобрану (Музеј социјалистичке револуције Војводине)

сменила 33. дивизију 10. корпуса, која је после тога повучена у корпусну резерву на простору Цремушина — Сибеник.

Педесет прва дивизија, пошто је 12/13. јануара смењена од стране бугарских јединица на својим положајима, прешла је Драву тек 18/19. јануара, тј. у време када су се на сремском фронту водиле врло тешке борбе на које јединице 3. армије нису могле нимало да утичу, јер су биле блокиране офанзивним дејствима непријатеља на вировитичком мостобрану. После пребацивања на десну обалу Драве, 51. дивизија сменила је 20. јануара 16. дивизију, која се потом рокирала удесно од Адолфовца (Адолфовог Села) према Драви. Тако су 20. јануара 1945. снаге 3. армије биле груписане:

— у западном сектору (у ширем рејону Вировитице) налазиле су се 36. дивизија 12. корпуса, 40. дивизија и 12. бригада 12. дивизије 6. корпуса и 32. и 33. дивизија 10. корпуса, док су се на источном сектору према Чађавици, врло брањеном непријатељском упоришту, налазиле 16. и 51. дивизија;

— 6. корпус (без 40. дивизије и 12. бригаде) налазио се на најосетљивијим местима у простору између западног и источног сектора;

— јединице 3. армије, ради растерећења сремског фронта и самог вировитичког мостобрана, 12. јануара 1945, у 16 часова, прешле су у напад по наређењу Врховног команданта од 18. и 20. јануара 1945. Напад јединица је подржавала и артиљерија 1. бугарске армије с леве обале Драве, гађајући непријатељска упоришта у Чађавици, Носковцу, Шашеву и Адолфовом Селу.

На западном сектору снаге 3. армије прешле су у напад према Копривници и Бјеловару ради проширења вировитичког мостобрана на запад и успеле су, после оштрих борби, које су трајале до краја месеца, да непријатеља одбаце према Питомачи, Гарешници и Великом Грђевцу, док су на источном сектору 16. и 51. дивизија водиле врло тешке борбе око Чађавице и на Новидравском каналу под веома неповољним временским условима. Борбе су биле толико тешке да је само 7. бригада 51. дивизије у борбама 20. и 21. јануара за Адолфово Село имала 63 погинула, 254 рањена и 38 промрзлих бораца, док је 8. бригада из исте дивизије у борбама за непријатељско упориште у Сухомлаки имала 38 погинулих, 117 рањених и 10 несталих бораца.

Дубоки снег и врло ниска температура (чак до -25°C) осетно су утицали на ударну снагу дивизија 12. корпуса на источном сектору.

Ништа мањи нису били губици 16. дивизије на источном сектору. Њене јединице су у дводневним борбама имале 51 погинулог и 211 рањених бораца.

После ових борби, у којима јединице 16. и 51. дивизије нису имале успеха, дошло је до затишја које је трајало до 25. јануара 1945. Тога дана у 18 часова прешла је у напад Ударна група бригада састављена од 8. и 12. бригаде 51. дивизије и 1. бригаде 16. дивизије. Група је имала задатак да овлада Чађавицом и избије на Новидравски канал нападајући правцем Базје — Адолфово Село — Чађавица, док су остале снаге обеју дивизија у то време имале зада-

Штаб 16. ударне дивизије (слева надесно): Потпуковник Милош Пајковић, политички комесар, пуковник Марко Перичин Камењар, и мајор Едуард Ребула, начелник штаба

так да врше притисак на непријатеља на целом фронту како би му онемогућиле извлачење снага за одбрану Чађавице, тј. на главном правцу напада Ударне групе бригада.

После полчасовне артиљеријске припреме, Ударна група бригада је прешла у напад и заметнула врло тешке борбе у току 25/26. јануара 1945. И поред максималног залагања бораца, напад није успео. У 4 часа ујутро све јединице су се, по одлуци Штаба 12. корпуса, повукле на своје полазне положаје. У овим борбама јединице 16. дивизије имале су 75 погинулих и 153 рањена, а јединице 51. дивизије 50 погинулих, 117 рањених и 7 несталих бораца.

Крајем јануара све јединице 3. армије прешле су у активну одбрану на вировитичком мостобрану, с тим што је 51. дивизија преузела и положаје 16. дивизије која се скоро два месеца налазила непрекидно у борбама на вировитичком мостобрану, па је 16. дивизија повучена у корпусну резерву на простор Горње

Санитет 6. корпуса НОВЈ (из албума генерала Вељка Ковачевића)

Прелаз јединица 12. корпуса 19. јануара 1945, код Барча, на десну обалу Драве (Музеј социјалистичке револуције Војводине)

Базје — Сухопоље — Подравска Слатина — Будаковац. До краја месеца вировитички мостобран су напустили и делови 233. стрељачке дивизије Црвене армије ради ангажовања у јужној Мађарској, тако да су на мостобрану остале само снаге 3. армије, на које ће непријатељ 6. фебруара 1945. извршити врло снажан напад ради ликвидације вировитичког мостобрана.

У јануарским дејствима на вировитичком мостобрану цени се да су јединице 3. армије избациле из строја око 7.000 непријатељских војника. Али, ни губици 3. армије нису били мали: погинуло је 977, рањено је 3.123 и нестало 296 бораца. Највеће губитке је имао 12. корпус: 654 погинула, 1.792 рањена и 192 нестала борца, док је најмање губитке имао 6. корпус: 145 погинулих, 489 рањених и 61 нестало борац.

Крајем јануара 1945. завршена су сва настојања 3. армије да разбије непријатељски обруч око вировитичког мостобрана, који се све више стезао довођењем свежих снага из Босне и са сремског фронта. Трећа армија је покушала да својим офанзивним дејствима олакша положај 1. армије на сремском фронту везивањем непријатељских снага на правцима напада. Међутим, док је 1. армија водила жестоке борбе и на крају предузела и противудар, 3. армија није успела битно да утиче на сремски фронт за време извођења немачке операције „Зимска олуја“.

У међувремену, Немци су успели да прикупе знатне снаге према вировитичком мостобрану ради његове ликвидације и припрема за пролећну офанзиву северно од Драве.

БОРБЕ У ДОЛИНИ ДРИНЕ

Река Дрина или, тачније, њена долина од Зворника до ушћа у Саву заузимала је посебно место у немачким плановима за одбрану источног подручја НДХ, извлачење једног дела Групе армија „Е“ и обезбеђење јужног бока немачке 41. и 117. ловачке дивизије на сремском фронту.

Због тога су Немци на све могуће начине покушавали да одрже фронт на Дрини и да њену долину учине пролазном за своје трупе, ослањајући се првенствено на чврсто држање у својим рукама упоришта као што су били Зворник, Јања и Бијељина.

Бијељина је била посебно утврђена, ослонцем на исто тако брањено и утврђено непријатељско упориште у Брчком, на Сави.

Држањем Дрине у њеном доњем току и контролисањем њене леве обале, Команда Групе армија „Е“ је настојала да обезбеди, пре свега, довођење немачке ојачане 22. пешадијске дивизије (командант генерал-лајтнант Хелмут Фрибе): у североисточну Босну ради њеног ангажовања на том подручју и касније, делом снага, на сремском фронту.

Поред тога, држањем Дрине, односно упоришта у Бијељини и Брчком, обезбеђивана је већа стабилност на сремском фронту а тиме и држање целокупног југоисточног фронта, чији су скелет сачињавали дравски и сремски фронт и фронт на реци Дрини ослонцем на јака упоришта у Сарајеву и Мостару.

Због таквог значаја фронта на Дрини, немачка Команда Групе армија „Е“ одлучила је да истисне

Командант немачке 22. пешадијске дивизије генерал-лајтнант Хелмут Фрибе (из албума пуковника Милована Целебџића)

снаге 2. армије НОВЈ из долине Дрине и успостави чврсти фронт на том подручју, где су се почетком јануара на простору Бијељине и Брчког налазиле снаге 7. СС дивизије „Принц Еуген“ и Борбене (пуковске) групе „Скендербег“, не рачунајући усташко-домобранске и четничке јединице.

Немци су првобитно замислили да упуте из југо-источне Босне у долину Дрине две немачке дивизије: 22. и 181. пешадијску дивизију. Међутим, почетком јануара су одустали од те намере, задржавајући 181. пешадијску дивизију у ширем рејону Сарајева и на мостобрану код Вишеграда и југозападно према Горажду, одлучивши се да у долину Дрине убаце, правцем Сарајево — Соколац — Хан-Пијесак — Власеница — Зворник — Бијељина, 22. пешадијску дивизију ојачану 963. тврђавском пешадијском бригадом „Клоц“. Такође су имали у плану да на том правцу искористе и четнике Драже Михаиловића, који су се с Немцима повлачили из Србије и преко Санџака у југоисточну Босну у шири рејон Фоче и Горажда под командом генерала Трифуновића, четничког команданта за Србију.

С четницима је тада био постигнут споразум да се они, након што Немци овладају доњим током Дрине, пребаце у Србију, према Ваљеву, и отпочну дејства против НОВЈ, а делом снага продру и према

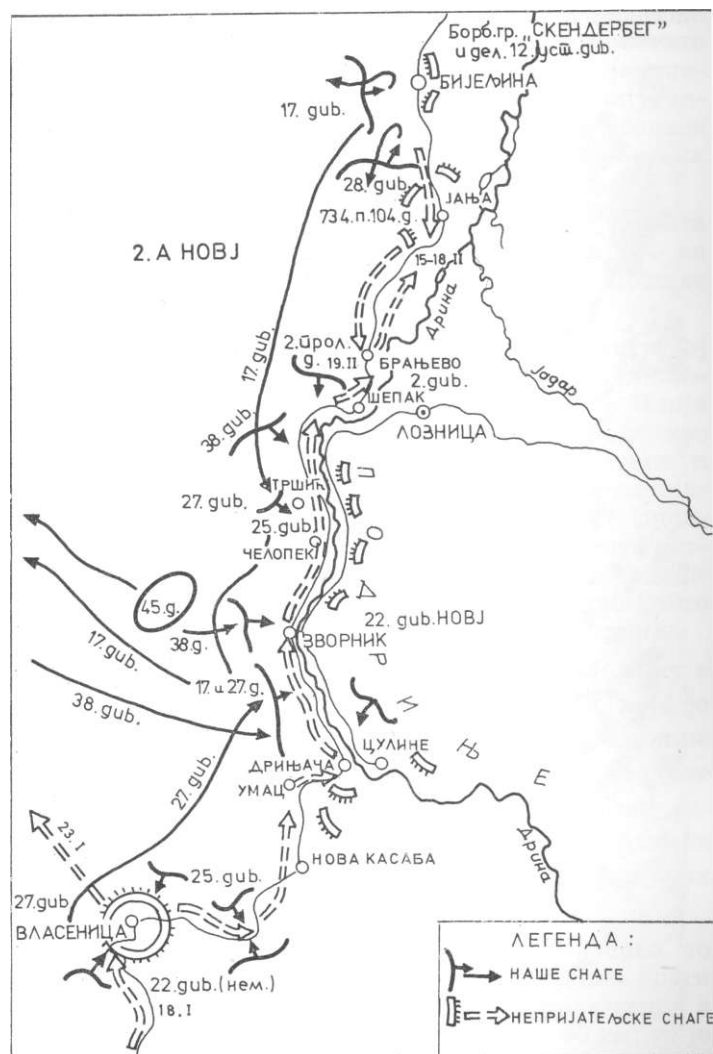
Тузли, где је требало да се споје с четницима Мајевичког четничког корпуса.

У претходници немачке групације налазила се 963. тврђавска пешадијска бригада „Клоц“, названа по имену њеног команданта пуковника Клоца.

Истовремено је и Штаб 2. армије НОВЈ не знајући за намере непријатеља, извршио прегруписивање својих снага како би затворио угрожене правце које воде према Тузли, економском и политичком центру у североисточној Босни и доњем току Дрине. Својом заповешћу од 5. јануара 1945, извршио је овакав распоред својих снага у источној Босни и западној Србији, тј. на десној обали Дрине:

— на простору Јања — Забрђе — Корај распоређена је 28. дивизија, са задатком да спречи непријатељски саобраћај на правцу Бијељина — село Челић и затвори правац евентуалног продора непријатеља из Бијељине на југ, према Зворнику;

— на правцу Тузла — Челић — Брчко постављена је 17. дивизија, са задатком да затвара тај правац и обезбеђује Тузлу са северне стране, као и да заузме непријатељска упоришта у Челићу и Пукишу

Борбе на комуникацији Власеница — Зворник — Бијељина > јануару и фебруару 1945.

Командант 6. корпуса НОВЈ генерал-мајор Вељко Ковачевић и политички комесар пуковник Отмар Креачић на вировитичком мостобрану

— према Градачцу, Добоју и планини Озрену распоређена је 23. дивизија 14. корпуса, с циљем да затвори све правце који с те стране воде ка Тузли;

— на правцу Власеница — Хан-Пијесак оријентисане су 25. дивизија, 14. и 27. дивизија 3. корпуса, са задатком да овладају Власеницом и затворе правце Хан-Пијесак — Власеница — Тузла и Власеница — Зворник;

— главнина 45. дивизије 14. корпуса постављена је на десној обали Дрине, са задатком да врши притисак на комуникацију Дрињача — Зворник — Козлук — Браћево, организује одбрану десне обале Дрине од Дрињаче до њеног Ушћа оријентишући једну бригаду према Власеници, са задатком да спречи продирање непријатеља из Власенице према Зворнику;

— у ширем рејону Тузле распоређена је 38. дивизија 3. корпуса, као резерва и за непосредно обезбеђење Тузле и тузланског базена. У Тузли се тада налазио и Штаб 3. корпуса.

Бригада „Клоц“ се крајем децембра 1944. успела да пробије на правцу Соколац — Хан-Пијесак и 1. јануара 1945, после краће борбе, ушла је у Власеницу, где је остала блокирана све до 19. јануара 1945, када је ослобођена из обруча од стране немачке 22. пешадијске дивизије.

У североисточној Босни тада Шпје било тежих окршаја. Јединице 23. дивизије продрле су у босанску Посавину и ослободиле 16. јануара Градачац и око 50 села. Од 1. до 16. јануара 1945. јединице 23. српске НОУ дивизије избациле су из строја око 650 и заробиле 65 непријатељских војника, док су сопствени губици износили 27 мртвих, 116 рањених и 77 несталих бораца.

У међувремену је, 17. јануара 1945. уследио немачки напад на сремском фронту, па је Штаб 2. армије, примивши наређење Врховног команданта за растерећење сремског фронта, 18. јануара 1945. издао наређење 28. дивизији да нападне Бијељину 19. јануара, а 17. дивизији да нападне Брчко, док је осталим јединицама наређено да дејствују на својим одсецима.

Мада је непријатељ знатно ослабио своје снаге у рејону Брчког и Бијељине, извлачећи 7. СС дивизију „Принц Еуген“ за дејства на главном правцу напада на сремском фронту 17. јануара 1945, напад на Бијељину није успео, а Брчко није ни нападано, јер га је непријатељ ојачао усташко-домобранским јединицама. Оба гарнизона су била претворена у врло браћена упоришта са развијеним фортификацијским одбрамбеним системом с бројним бункерима и минским пољима, као и жичаном препреком. Бијељина је, поред тога, добрим делом била опкољена и каналима, који су, као водене препреке и дубоки ровови, били непремостива препрека за борце 2. армије; њу је бранила врло јака немачка Борбена група „Скендербег“, јачине око 8.000 војника.

Због тога јединице 2. армије нису много учиниле на олакшавању положаја 1. армије на сремском фронту, која је 17. јануара 1945. била изненада нападнута снагама готово четири комплетне немачке дивизије.

Друга армија је тада била развучена на фронту ширине од око 150 км; у ствари, њене јединице биле су концентрисане на три фроита: један према Дрини, други према Бијељини и Брчком, а трећи према Грачаници и Градачцу. Због свега тога напад на Бијељину једном дивизијом није могао ни дати очекиване резултате, нити ослабити непријатељске снаге на сремском фронту.

Врховни командант НОВ и ПОЈ маршал Тито је уочио слабости у борбеном распореду 2. армије, па је 23. јануара 1945. издао директиву њеном штабу за груписање и вођење операција у односу на постојећу ситуацију, указујући при том на слабости борбеног распореда и стално угрожавање бокова 2. армије од непријатељских гарнизона у Брчком и Бијељини. Тито је зато наредио да се заузме Бијељина.

Поступајући према примљеној директиви, Штаб 2. армије је истога дана известио депешом Врховног команданта о својим даљим намерама и плану операција, наводећи да Бијељина није до сада заузета јер није било довољно снага, да ће предузети ликвидацију Бијељине 17. и 28. дивизијом и да ће на сектору Власенице бити ангажоване 25. и 38. дивизија, главнина 27. дивизије и две бригаде 45. дивизије.

У међувремену, Немци су успели борбом да овладају целом комуникацијом од Соколца до Власенице,

па су 22. јануара 1945. отпочели да продиру од Власенице према Зворнику, ка долини Дрине. До 25. јануара су достигли Нову Касабу и на тај начин угрожавали и Зворник, док су борбе вођене под отежаним околностима.

Услови за вођење борбе са овом непријатељском групацијом, ојачаном 22. пешадијском дивизијом (са око 16.000 војника), били су веома тешки. Не само због тога што је ова дивизија била једна од најелитнијих немачких јединица и ванредно наоружана, већ и због других околности: владале су велике хладноће, комуникације су биле потпуно завејане високим снегом и сметовима дубине по неколико метара, а снабдевање 2. армије, преко Зворника, било је веома отежано; због неповољних метеоролошких услова само у 27. дивизији, на комуникацији Хан-Поглед — Крам, промрзло је 50 бораца.

Исхрана јединица је била веома тешка. Мале коморе и неухрањени коњи, који су падали од изнемоглости, нису могли да подмире потребе јединица. Део источне Босне, шири рејон Власенице, био је до те мере економски исцрпљен да се одатле готово ништа није могло добити за исхрану бораца и стоке.

Смештајни услови су такође били веома тешки. Села попаљена и разорена од окупатора и његових слугу пружала су минимум за егзистенцију јединица. У таквој ситуацији и оно мало кућа што је остало било је претрпано, па се услед вашљивости у јединицама појавио пегави тифус. Све је то ситуацију чинило још тежом и захтевало од старешина и бораца максимално залагање у извршавању постављених задатака.

И док је ситуација на јужном делу фронта 2. армије била крајње тешка, на северном делу — на фронту код Бијељине — 17. и 28. дивизија су прешле у напад 27. јануара 1945.

У првом нападу 17. дивизија је имала у жестокој борби 112 погинулих, 247 рањених и 15 несталих бораца. Међу погинулим налазили су се капетан Илија Јучић, командант батаљона 2. крајишке бригаде, као и више командира чета и политичких комесара и командира водова и водних делегата. Губици непријатеља нису тачно установљени. Овога пута 17. дивизија је нападала под командом новог команданта потпуковника Блажа Јанковића, пошто је њен дотадашњи командант генерал-мајор Глигорије Мандић Глиго примио дужност команданта 12. корпуса 3. армије.

Двадесет осма дивизија, нападајући Бијељину с јужне стране, прошла је као и 17. дивизија, која је нападала то место са југозападне стране. Јединице 28. дивизије, и поред жестоких борби које су водиле цео дан, нису успеле да пробију непријатељски одбрамбени положај код Пинцовог салаша и Агиних пучила. Дивизија је у том нападу имала 77 погинулих и 266 рањених бораца.

Пошто први напад на Бијељину није успео, то је 28. јануара у 0.30 часова по поноћи предузет други напад дуж целе линије фронта. Ноћ је била ведро а снежни покривач местимично дубок и до 50 см; то је отежавало покрете бораца, чије су се силуете јасно оцртавале на снежној белини и представљале идеал-

Начелник штаба 2. армије НОВЈ генерал-мајор Љубо Вучковић (из ратне штампе)

не мете за непријатеља. Међутим, и поред свих тешкоћа и жестоке ватре непријатеља, борци 17. дивизије успели су да заузму његово упориште у Пашиним башчама и прве куће у делу града који се звао Циганлук. Борбе су се водиле целу ноћ све до 5 часова ујутро, када је непријатељ прешао у противнапад из Бијељине и упоришта у Патковачи и успео је да потисне на полазне положаје јединице 6. пролетерске (источнобосанске) и 15. мајевичке бригаде.

Поновљени напад 28. дивизије, такође, није имао успеха. Напади 21. и 25. бригаде били су сувише млаки да би се могао постићи неки већи успех. То се, свакако, одразило на дејства 17. дивизије, која је те ноћи носила на себи главни терет борбе.

Бијељина се држала и после два дана борби иако су снаге Групе дивизија НОВЈ биле надмоћније од снага које су браниле Бијељину. Тада се у 17. и 28. дивизији налазило око 16.000 бораца, преко 100 минобацача, око 40 топова и 650 пушкомитраљеза и митраљеза.

Начелник штаба 2. армије генерал-мајор Љубо Вучковић, који је руководио операцијама за заузимање Бијељине, у своме извештају од 28. јануара 1945. Штабу 2. армије НОВЈ овако је образложио два неуспела напада на Бијељину:

„Разлог што нисмо до сада ликвидирали Бијељину по мом мишљењу је скоро једини тај што је Нијемаца у Бијељини било много више него што смо ми рачунали и што су заиста савршено организовали одбрану града на свим правцима. Скоро на свим правцима имају више узастопно утврђених линија а поред тога користе и сваку кућу.”

Пошто напади 17. и 28. дивизије нису имали успеха у току 28. јануара мада су понављани и у току дана, као и у вечерњим часовима, одлучено је да се Бијељина поново нападне у 1 час по поноћи 29. јануара 1945. Смењивали су се јуриши за јуришима, али непријатељ је и овога пута успео да одоли свим притисцима ове две дивизије 2. армије. Напади су се продужили до 3. фебруара, а вршени су и дању и ноћу, уз учешће авијације, али Бијељина није заузета. Непријатељ је, без обзира на жртве, чврсто држао ово упориште у својим рукама и на тај начин обезбеђивао стабилност фронта не само у долини Дрине већ и на сремском фронту.

Обе дивизије (17. и 28.) у борбама око Бијељине и Брчког у другој половини јануара 1945. имале су осетне губитке: 17. дивизија имала је 401 мртвог, 958 рањених и 295 несталих, а 28. дивизија 259 погинулих и 748 рањених бораца, укупно 660 погинулих, 1.706 рањених и 259 несталих бораца. Била је то висока цена у борбама са искуснијим непријатељем.

Изnoseћи своја запажања о борбама за Брчко и Бијељину, Штаб 17. дивизије у свом извештају од 1. фебруара 1945. Штабу 2. армије наводи:

„Непријатељ је утврђења (бункере и поједине зграде за становање) посео тако, да је из истих имао добру уздужну и унакрсну ватру. Терен испред линије одбране непријатеља био је потпуно отворен, што је омогућавало непријатељу добро осматрање. Видљивост по ноћи у моменту напада наших трупа била је добра, а дубоки снег отежавао је кретање нападних колона. Хладноћа (слаба обућа и одећа) није дозвољавала нашим борцима дуга задржавања на освојеном терену. Све ове чињенице, као и слаба извежбаност наших бораца, допринеле су неуспеху у овим акцијама, а такође и великим губицима. Залагање командног особља, односно старешина и бораца за извршење задатака је било одлично.

Што се тиче наше артиљерије, она је учинила све што је могла с обзиром на ограничену количину муниције која је била дозвољена за утешак. Њено дејство, и поред неповољних атмосферских прилика, било је добро.”

Иначе, 2. армија је у борбама у источној Босни у јануару 1945. имала 1.420 погинулих, 3.875 рањених, промрзлих и контузованих и 799 несталих бораца; више од половине односи се на 17. и 28. дивизију, које су се јуначки бориле у североисточној Босни, око врло брањених непријатељских упоришта на сектору Бијељине и Брчког. Истовремено је непријатељу избачено из строја око 7.000 војника, рачунајући ту укупне немачке, усташко-домобранске и четничке губитке.